

Марченко Світлана Іванівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри земельного та аграрного права ННІ права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Marchenko Svitlana

*Candidate of Sciences in Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Land and Agrarian Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

ORCID: 0000-0001-9169-3233

**ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОНЦЕСІЇ
ЯК ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО
ПАРТНЕРСТВА
PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF CONCESSIONS AS A
FORM OF IMPLEMENTATION OF PUBLIC-PRIVATE
PARTNERSHIP**

***Анотація.** Вступ. Одним із ефективних механізмів залучення приватного капіталу в стратегічні галузі економіки є концесія як форма використання суспільно значущих об'єктів державної та комунальної власності. В сучасній юридичній науці та практиці ці питання набувають особливого значення в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови України.*

Мета. Метою дослідження є аналіз окремих проблем правового регулювання концесії як форми здійснення державно-приватного партнерства та визначення шляхів вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти, що врегульовують суспільні відносини у сфері концесії як форми державно-приватного партнерства; 2) наукові праці вітчизняних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження щодо концесійних та інших договірних відносин.

В процесі здійснення дослідження було використано наукові методи аналізу та синтезу, логічного узагальнення результатів (формулювання висновків) та інші.

Результати. У статті розглядаються окремі проблемні питання правового регулювання концесії як форми державно-приватного партнерства. Звертається увага на відсутність належного регулювання гарантій концесіонера, зокрема, при розірванні договору концесіодавцем та використання концесійного договору як форми реалізації державно-приватного партнерства. Доведено необхідність усунення дублювання норм щодо гарантій концесіонера у Законі України «Про концесію» та інших нормативно-правових актах загального характеру.

Запевнення, передбачені Цивільним кодексом України, не повинні бути альтернативою для гарантій концесіонера, що врегульовані Законом України «Про концесію». Запевнення не можуть замінити гарантії концесіонера з огляду на відсутність практики та механізмів відшкодування шкоди за цивільним законодавством України. Для аргументації позиції щодо складності доведення у процесі відшкодування шкоди, наводиться судова практика.

В статті розглядається інститут прав та обов'язків сторін концесійного договору крізь призму свободи регулювання положень договірних відносин сторонами. Пропонується розробити примірний концесійний договір, від змісту якого сторони зможуть відхилитися при потребі.

Перспективами подальших наукових пошуків та досліджень варто визначити необхідність внесення змін до законодавства із врахуванням напрацювань щодо особливостей концесійного договору та гарантій концесіонера, зазначених у цій статті.

Ключові слова: концесія, гарантії, державно-приватне партнерство, концесійний договір, концесія природних ресурсів, законодавче регулювання, відшкодування шкоди.

Summary. *Introduction. One of the effective mechanisms for attracting private capital to strategic sectors of the economy is the concession as a form of utilization of publicly significant objects of state and municipal ownership. These issues gain particular importance under martial law conditions and the post-war reconstruction of Ukraine in contemporary legal science and practice.*

Objective. The objective of this research is to analyze specific issues of legal regulation of concessions as a form of public-private partnership and to determine ways to improve the current legislation in this area.

Materials and Methods. The research materials include as follows: 1) legal acts that regulate social relations in the sphere of concessions as a form of public-private partnership; 2) scientific works of national authors conducting scientific and practical research on concession and other contractual relations. Within this research, scientific methods of analysis and synthesis, logical generalization of results (formulation of conclusions), and other methods were used.

Results. The article addresses specific problematic issues of the legal regulation of concessions as a form of public-private partnership. It highlights the lack of adequate regulation of the guarantees for the concessionaire, particularly in case of contract termination by the concession grantor, and the use of the concession contract as a form of public-private partnership implementation. There is proven the necessity to eliminate the

duplication of provisions regarding the concessionaire's guarantees in the Law of Ukraine “On Concession” and other general legal acts.

The assurances provided by the Civil Code of Ukraine should not serve as an alternative to the guarantees for the concessionaire regulated by Law of Ukraine “On Concession”. Assurances cannot replace the guarantees for the concessionaire due to the lack of practice and mechanisms for compensation of damages under Ukrainian civil law. Case law is cited to argue the complexity of proving damages in compensation judicial processes.

The article examines the institution of the rights and obligations of the parties to the concession contract through the lens of the freedom to regulate contractual relations by the parties. It proposes the development of a standard concession contract from which the parties can deviate if necessary.

Discussion. The prospects for further scientific research should include the need to amend the legislation considering the developments regarding the peculiarities of the concession contract and the guarantees for the concessionaire outlined in this article.

Key words: *concession, guarantees, public-private partnership, concession contract, concession of natural resources, legislative regulation, compensation for damages.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку господарських відносин особливої гостроти набувають питання управління публічною власністю в стратегічних галузях економіки без їх повної передачі у приватну власність. Одним із таких правових механізмів є концесія як форма використання суспільно значущих об’єктів державної та комунальної власності, яка позитивно зарекомендувала себе в багатьох країнах світу як ефективний механізм залучення приватного капіталу [1, с. 7]. На жаль, правовий інститут концесії залишається одним з найменш досліджених у сучасній науці в Україні, що актуалізує необхідність його

розробки з метою використання потенціалу державно-приватного партнерства (надалі – ДПП) у розбудові економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень і публікацій, в яких досліджуються проблеми правового регулювання концесійних відносин як форми реалізації ДПП, варто виділити наукові праці таких вчених як, М. Бахуринська [1; 2], А. Бровдій [3], Д. Бусуйок [4], О. Вінник [5], Т. Губанова [6], А. Домбровська [3], І. Килимник [3], Н. Кобецька [7], Т. Коляда [3], П. Кулинич [4], Н. Медведєва [8], О. Медведєва [9], В. Носік [10], О. Поліводський [4], В. Семчик [4; 10], О. Сімсон [11] та ін.

Так, О. Вінник, досліджуючи теоретико-правові засади договірних відносин ДПП, обґрунтовує доцільність виокремлення загальних вимог та ознак усіх угод ДПП [5]. Комплексний правовий аналіз концесійної форми використання державного та комунального майна недержавними суб'єктами господарювання здійснила О. Медведєва [9]. Авторкою досліджено передумови виникнення концесійних відносин, виявлено їх історичні та правові передумови, особлива увага приділена суб'єктно-об'єктному складу концесійних правовідносин. Заслужують на підтримку пропозиції щодо необхідності, з метою прискорення впровадження концесійної форми використання державного та комунального майна приватними суб'єктами господарювання, конкретизації правового регулювання особливостей надання концесій у спеціальних нормативних актах, в яких були б передбачені гнучкі можливості встановлення строків та спрощення процедури встановлення концесійних відносин тощо. Проблематика правового регулювання концесії як форми ДПП досліджується, як правило, через призму застосування концесії в окремих сферах та галузях економіки. Актуальним питанням налагодження партнерських відносин між суб'єктами приватного і публічного права в інноваційній сфері присвячено дисертацію О. Сімсон, серед договорів в

інноваційній сфері в залежності від предмету авторка аналізує і договір комерційної концесії (франчайзингу) [11]. Окремим аспектам ДПП у сфері освіти і науки присвячено роботи Т. Губанової, яка доводить, що забезпечення високих і стійких темпів розвитку вітчизняної освіти і науки неможливе без ефективного партнерства органів публічної влади з представниками приватного сектору [6, с. 220]. Особливості окремих видів екологічних договорів у сфері ДПП, зокрема концесії у сфері природокористування, висвітлені в роботах Н. Кобецької. Вчена слушно звертає увагу на незначне поширення таких договірних конструкцій як договір концесії у тому числі через складність їх правової природи та змісту [7, с. 162]. Також вартими уваги є наукові доробки М. Бахуринської та Н. Медведєвої, які одними із перших в науці земельного та екологічного права на дисертаційному рівні досліджували проблеми концесії земельної ділянки [2] та гірничої концесії [8]. Особливості правового режиму земельних ділянок, які використовуються на умовах державно-приватного партнерства, досліджував В. Носік [10, с. 23]. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства стали предметом колективної монографії І. Килимник, Т. Коляди, А. Домбровської та А. Бровдій [3]. Правовим формам публічно-приватного партнерства у аграрних відносинах, у сфері використання земель для будівництва й експлуатації лінійних об'єктів та об'єктів трубопровідного і залізничного транспорту та у земельно-водних відносинах присвячено колективну монографію за редакцією В. Семчика та П. Кулинича [4].

Висновки, зроблені в зазначених вище наукових працях мають важливе значення для розвитку правового регулювання концесійних відносин, водночас, питання гарантій концесіонера, інститут прав та обов'язків сторін концесійного договору крізь призму свободи регулювання положень договірних відносин сторонами наразі не знайшли

належного відображення в юридичній науці, крім того законодавство у досліджуваній сфері активно розвивається з урахуванням воєнного стану, тому проблемні питання концесії як форми ДПП залишаються відкритими і потребують подальшого дослідження.

Метою статті є аналіз окремих проблем правового регулювання концесії як форми здійснення ДПП та визначення шляхів вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти, що врегульовують суспільні відносини у сфері концесії як форми державно-приватного партнерства; 2) наукові праці вітчизняних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження щодо концесійних та інших договірних відносин. В процесі здійснення дослідження було використано наукові методи аналізу та синтезу, логічного узагальнення результатів (формулювання висновків) та інші.

Виклад основного матеріалу. Зі здобуттям Україною незалежності було ухвалено ряд нормативно-правових актів, які регулювали використання механізму ДПП в окремих галузях економіки, при цьому співпраця державного та приватного партнера передбачалась у формі концесій або ж у формі спільної діяльності, а не ДПП у класичному розумінні. Поряд із спеціальним регулюванням концесійних відносин та ДПП законами України «Про концесію» від 3 жовтні 2019 р. [12] та «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. № 2404-VI [13], пріоритетність та перспективи використання зазначених механізмів співпраці держави та бізнесу у різних сферах визначались низкою документів програмного характеру. Зокрема, Концепцією розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 739-р [14], Стратегією національної безпеки України Ради національної безпеки та оборони України, затвердженої Указом Президента України №392/2020

від 14 вересня 2020 року [15], Стратегією громадської безпеки та цивільного захисту України від 29.06.2021 року [16]. Усі вищезазначені документи містили стратегічні цілі використання ДПП у різних сферах. Проте це не призвело до широкого застосування ДПП та концесії як форми ДПП. Серед основних причин можна виокремити неналежність регулювання гарантій концесіонера та відсутність гнучкості у регулюванні концесійних договірних відносин.

В юридичній літературі справедливо звертається увага на недосконалість ст. 36 Закону України «Про концесію», яка закріплює гарантії прав концесіонера. Адже законом не передбачено відповідальності концесіодавця щодо надання гарантії для концесіонера у випадку одностороннього розірвання договору концесіодавцем [17, с. 118].

Окрім цього, вважаємо, що відкритий перелік виключень, який передбачений ч. 3 ст. 36 Закону України «Про концесію», щодо не поширення гарантій прав концесіонера на зміни законодавства у сфері оборони, охорони довкілля, ліцензування, суспільно значущих послуг тощо, допускає дуже широке нормативне тлумачення вказаних норм та не сприяє привабливості використання концесії як форми ДПП.

Варто вказати і на інші вади законодавчої техніки зазначеної вище статті. Так, окремі гарантії, врегульовані Законом України «Про концесію», не забезпечують основної функції – державне гарантування підтримки діяльності концесіонера, адже дублюють відповідні норми інших нормативно-правових актів.

Так, у ч. 1 ст. 36 Закону України «Про концесію» вказано, що концесіонерам забезпечується такий режим господарської діяльності, який не передбачає дискримінаційного характеру. Заборона дискримінації суб'єктів господарювання закріплена на конституційному рівні. Так, відповідно до ч. 4 ст. 13 Конституції України, яка є актом прямої дії, держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і

господарювання. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом [18]. Водночас, ч. 2 ст. 31 Господарського кодексу України передбачено, що дискримінація суб'єктів господарювання не допускається в жодному випадку [19]. А вказані виключення, коли дискримінація все ж допускається, стосуються національної безпеки, оборони, загальносуспільних інтересів.

Відповідно, при відсутності положення у Законі України «Про концесію» щодо рівного режиму суб'єктів господарської діяльності у концесійних відносинах, будь-яка дискримінація не допускалася би з огляду на уже існуючі положення інших нормативно-правових актів.

Очевидно, що сторони вправі закріпити необхідні гарантії як положення в концесійному договорі шляхом врегулювання запевнень кожної із сторін відповідно до ст. 650-1 Цивільного кодексу України [20]. В такому випадку будь-яка із сторін зможе вимагати відшкодування з іншої сторони при порушенні запевнень. Дана концепція є схожою до гарантій в системі англо-саксонського права, проте, імплементація цієї концепції у правовідносинах романо-германської системи, якої притримується наша держава, є ускладненою із врахуванням відсутності належного механізму відшкодування збитків в Україні.

В цьому контексті слід погодитися з позицією І. Бурлаки, яка наголошує на тому, що відшкодування шкоди є або способом захисту порушених прав або ж мірою цивільно-правової відповідальності [21]. При такому розгляді інституту відшкодування шкоди, цілком практичним було би застосування цього механізму при концесійних відносинах.

В судовій практиці поширеним є підхід, що відшкодування шкоди можливе лише за наявності вини, протиправної поведінки, причинно-наслідкового зв'язку та шкоди. Про це, зокрема, йдеться й у постанові Верховного Суду від 28.10.2019 р. у справі №554/1583/16-ц [22], який наголошує, що при врегулюванні спору про відшкодування шкоди суд

обов'язково повинен аналізувати наявність або відсутність вищевказаних елементів.

Відповідно, у такому випадку необхідність та складність доказування наявності вищезазначених елементів для відшкодування шкоди і стає перешкодою для використання цього механізму, зокрема, й у концесійних договірних відносинах. Проте, насправді механізм відшкодування шкоди при концесійних відносинах може функціонувати належним чином при умові врегулювання визначення збитків, які несе концесіодавець у залежності від шкоди, яку він завдає концесіонеру. Таким чином, питання розрахунку шкоди завданої концесіонеру може бути врегульованим за аналогією до Методики розрахунку концесійних платежів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2020 р. № 706 [23].

В юридичній літературі до недоліків Закону України «Про концесію» відносять також відсутність закріплених окремою статтею прав та обов'язків сторін концесійних відносин – концесіонера та концесіодавця [17, с. 116-117].

Зважаючи на особливу юридичну природу концесійного договору, яку А. В. Макаренко формує як «відхилення від цивільно-правового порядку регулювання підприємницької діяльності, за якого владний акт держави, який є джерелом концесійних правовідносин, виводить права і обов'язки сторін за межі цивільного права, надає відтінку їх нормативної обов'язковості для сторін» [24, с. 217], пропонується врегулювання прав та обов'язків концесіонера та концесіодавця окремою статтею Закону України «Про концесії». Адже «концесійний договір не належить і до типового публічно-правового (адміністративного) договору» [24, с. 217].

Вважаємо, що при участі приватних суб'єктів господарювання у ролі концесіонерів, такі відносини характеризуються принципом диспозитивності, який передбачає рівність сторін розпоряджатися своїми

правами у договірних відносинах та свободу договору, передбачену у ч. 1 ст. 3 Цивільного кодексу України. Відповідно, сторони вправі врегулювати права та обов'язки за допомогою перемовин та в результаті договірних механізмів.

Даний принцип стосується і концесійних відносин, у яких права та обов'язки можуть бути врегульовані сторонами самостійно. Такий підхід знаходить відображення у працях Н. Кобецької, яка вважає концесію альтернативою приватизації, тобто альтернативу відносинам, результатом реалізації яких стає повноцінне приватне володіння та розпорядження об'єктом відносин [7, с. 264]. Відповідно, принцип диспозитивності може застосовуватися до концесійних відносин, і таким чином, сторони можуть врегульовувати права та обов'язки сторін у договорі концесії.

Розвиваючи дослідження проблеми прав та обов'язків сторін концесійного договору варто також наголосити, що й істотні умови договору про концесію, які передбачені ст. 26 Закону України «Про концесію», не є належним інструментом регулювання відносин. Проблемою такого регламентування відносин концесіонера та концесіодавця є відсутність гнучкості.

Позитивно варто відзначити положення ч. 2 ст. 26 Закону України «Про концесію», відповідно до якого концесійний договір може включати інші умови (крім істотних), погоджені сторонами, зокрема й забезпечення здійснення концесіонером оцінки впливу на довкілля. Адже випадки обов'язковості оцінки впливу на довкілля у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, передбачено Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII [25]. Оцінка впливу на довкілля стала результатом імплементації Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних

проектів на навколишнє середовище в межах євроінтеграційних процесів України.

Альтернативою ст. 26 Закону України «Про концесію», яка передбачає істотні та «можливі» умови концесійного договору, може стати розробка примірною договору концесії, коли сторони мають право за взаємною згодою змінювати окремі умови або доповнювати його зміст (ч. 4 ст. 179 Господарського кодексу України). При цьому останній застосовуватиметься як приклад для укладення договору. В Україні постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2000 р. № 643 було затверджено Типовий концесійний договір [26], який діяв до 2019 року. Пропонується розробка саме примірною зразка концесійного договору, адже, як зазначає М. Краснова, вважається, що застосування типового договору є обмеженням прав і обов'язків сторін договору [27, с. 67].

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Для України актуальним та релевантним є розширення законодавства про державно-приватне партнерство та концесії в частині гарантій прав концесіонера при розірванні договору концесіодавцем. Запевнення, передбачені Цивільним кодексом України, не можуть стати альтернативою гарантіям, навіть при їх закріпленні в договорі концесії, оскільки в Україні ускладнений механізм відшкодування шкоди концесіонером.

Доцільно викласти положення Закону України «Про концесію» щодо гарантій концесіонера таким чином, щоб гарантії, які закріплені у загальних нормативних документах, не дублювалися у концесійному законодавстві. Пропонується розробити примірний концесійний договір, від змісту якого сторони зможуть відхилитися при потребі.

Перспективами подальших наукових пошуків та досліджень варто визначити необхідність внесення змін до законодавства із врахуванням

напрацювань щодо особливостей концесійного договору та гарантій концесіонера, зазначених у цій статті.

Література

1. Бахуринська М. М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України. За ред. В.І. Андрейцева. К. : Знання, 2010. 230 с.
2. Бахуринська М. М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2006. 186 с.
3. Перспективи розвитку державно-приватного партнерства в галузі житлово-комунального господарства : колективна монографія / І. І. Килимник, Т. А. Коляда, А. В. Домбровська, А. М. Бровдій ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 139 с.
4. Правові проблеми публічно-приватного партнерства в аграрних і земельних відносинах. Кол. авт. Відп. ред. В. Семчик, П. Кулинич. Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2015. 197 с.
5. Вінник О. М. Договірні відносини державно-приватного партнерства: проблеми правового регулювання. *Вісник Вищої Ради юстиції*. 2013. № 2 (14). С. 101-104.
6. Губанова Т. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки в Україні: нормативно-правова характеристика. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 220-224.
7. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.
8. Медведєва Н.П. Правові засади гірничої концесії : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2008. 198 с.

9. Медведєва О.А. Концесія як правова форма використання державного майна у господарській діяльності недержавними суб'єктами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 ; Нац. юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2005. 26 с.

10. *Актуальні правові проблеми публічно-приватного партнерства у сфері аграрних, земельних, екологічних та космічних відносин: мат. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 22 листоп. 2013 р.). Київ : Прінт Сервіс, 2013. 203 с.

11. Сімсон О. Е. Правова модель державно-приватного партнерства як інструмент гармонізації публічних і приватних інтересів в інноваційній стратегії України : автореф. дис. докт. юрид. наук. Нац. юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 44 с.

12. Про концесію : Закон України від 3.10.2019 р. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 48. Ст. 325.

13. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.

14. Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 739-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.12.2023).

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України №392/2020 від 14 вересня 2020 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 04.12.2023).

16. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України затверджено від 29 червня 2021 р. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix->

aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021 (дата звернення: 04.12.2023).

17. Тимченко Л., Бордюг О. Особливості правового регулювання концесійного договору за законодавством України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 67 (2021). С. 114-118.

18. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

19. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

20. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

21. Бурлака І.В. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої без вини: монографія. Х. : Право, 2016. 200 с.

22. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 28.10.2019 у справі № 554/1583/16-ц. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85354734> (дата звернення: 03.05.2024).

23. Про затвердження Методики розрахунку концесійних платежів : Постанова Кабінету Міністрів України № 706 від 12.08.2020 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 67. С. 470. Ст. 2162.

24. Макаренко А. В. Теоретичний аналіз відповідальності сторін за порушення умов концесійного договору. *Правове регулювання економіки*. 2012. № 11-12. С. 209-218.

25. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Рад*. 2017. № 29. Ст. 315.

26. Про затвердження Типового концесійного договору : Постанова Кабінету Міністрів України № 643 від 12.04.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 15. С. 92. Ст. 626.

27. Краснова М.В. Договори в екологічному праві : навч. посіб. К. : Алерта, 2012. 216 с.

References

1. Bakhurynska M. M. (2010). *Pravovi zasady kontsesii zemelnoi dilianky za zakonodavstvom Ukrainy*. Za red. V.I. Andreitseva. K.: Znannia. 230 s. [in Ukrainian].

2. Bakhurynska M. M. (2006). *Pravovi zasady kontsesii zemelnoi dilianky za zakonodavstvom Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.06*; Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. K., 2006. 186 s. [in Ukrainian].

3. *Perspektyvy rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v haluzi zhytlovo-komunalnoho hospodarstva: kolektyvna monohrafiia / I. I. Kylymnyk, T. A. Koliada, A. V. Dombrovska, A. M. Brovdii*; Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beketova. Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova, 2018. 139 s. [in Ukrainian].

4. *Pravovi problemy publichno-pryvatnoho partnerstva v ahrarnykh i zemelnykh vidnosynakh. Kol. avt. Vidp. red. V. Semchyk, P. Kulynych*. Kyiv: NVP «Vydavnytstvo «Naukova dumka» NAN Ukrainy». 2015. 197 s. [in Ukrainian].

5. Vinnyk O. M. (2013). *Dohovirni vidnosyny derzhavno-pryvatnoho partnerstva: problemy pravovoho rehuliuвання*. *Visnyk Vysshoi Rady yustytzii*. № 2 (14). S. 101-104 [in Ukrainian].

6. Hubanova T. (2019). *Derzhavno-pryvatne partnerstvo u sferi osvity i nauky v Ukraini: normatyvno-pravova kharakterystyka*. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 6. S. 220-224 [in Ukrainian].

7. Kobetska N. R. (2016). *Dozvilne i dohovirne rehuliuвання vykorystannia pryrodnykh resursiv v Ukraini: pytannia teorii ta praktyky*:

monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Prykarp. nats. un-t im. Vasylia Stefanyka. 271 s. [in Ukrainian].

8. Medvedieva N.P. (2008). *Pravovi zasady hirnychoi kontsesii: dys. ...* kand. yuryd. nauk: 12.00.06; Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. K., 198 s. [in Ukrainian].

9. Medvedieva O.A. (2005) *Kontsesiia yak pravova forma vykorystannia derzhavnoho maina u hospodarskii diialnosti nederzhavnymy subiektamy: avtoreferat dys. ...* kand. yuryd. nauk: 12.00.04; Nats. Yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Kh. 26 s. [in Ukrainian].

10. *Aktualni pravovi problemy publichno-pryvatnoho partnerstva u sferi ahrarnykh, zemelnykh, ekolohichnykh ta kosmichnykh vidnosyn: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Kyiv, 22 lystop. 2013 r.). Kyiv: Print Servis, 2013. 203 s. [in Ukrainian].

11. Simson O. E. (2015). *Pravova model derzhavno-pryvatnoho partnerstva yak instrument harmonizatsii publichnykh i pryvatnykh interesiv v innovatsiinii stratehii Ukrainy: avtoref. dys.* dokt. yuryd. nauk. Nats. yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 44 s. [in Ukrainian].

12. Pro kontsesiiu: Zakon Ukrainy vid 3.10.2019 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2019. № 48. St. 325 [in Ukrainian].

13. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2010 r. № 2404-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. № 40. St. 524 [in Ukrainian].

14. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini na 2013-2018 roky: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 serpnia 2013 r. № 739-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

15. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz

Prezydenta Ukrainy №392/2020 vid 14 veresnia 2020 roku. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> [in Ukrainian].

16. Stratehiia hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu Ukrainy zatverdzheno vid 29 chervnia 2021 r. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021> [in Ukrainian].

17. Tymchenko L., Bordiuh O. (2022). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання kontsesiinoho dohovoru za zakonodavstvom Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. № 67 (2021). С. 114-118 [in Ukrainian].

18. Konstytutsiia Ukrainy. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St. 141 [in Ukrainian].

19. Hospodarskyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 436-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. St.144 [in Ukrainian].

20. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 435-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. №№ 40-44. St. 356 [in Ukrainian].

21. Burlaka I.V. (2016). *Zoboviazannia z vidshkoduvannia shkody, zavdanoi bez vyny: monohrafiia*. Kh.: Pravo. 200 s. [in Ukrainian].

22. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 28.10.2019 u spravi № 554/1583/16-ts. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/85354734> [in Ukrainian].

23. Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku kontsesiinykh platezhiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 706 vid 12.08.2020 r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2000. № 67. S. 470. St. 2162 [in Ukrainian].

24. Makarenko A. V. (2012). Teoretychnyi analiz vidpovidalnosti storin za porushennia umov kontsesiinoho dohovoru. *Pravove rehuliuвання ekonomiky*. № 11-12. S. 209-218 [in Ukrainian].

25. Pro otsinku vplyvu na dovkillia: Zakon Ukrainy vid 23 trav. 2017 r. № 2059-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2017. № 29. St. 315 [in Ukrainian].

26. Pro zatverdzhennia Typovoho kontsesiinoho dohovoru: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 643 vid 12.04.2000 r. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*. 2000. № 15. S. 92. St. 626 [in Ukrainian].

27. Krasnova M.V. (2012). Dohovory v ekolohichnomu pravi: navch. posib. K.: Alerta [in Ukrainian].